بسمه تعالی

آیین نامه

حفاظت و بهداشت عمومی در کارگاه ها

فصل اول – ساختمان

ماده ۱: برای هر کاربر در کارگاه حداقل باید ۱۲ متر مکعب فضا منظور گردد و فضای اشغال شده به وسیله ماشین آلات یا ابزار و اثاثیه مربوط به‌کار همچنین فضای بالاتر از ارتفاع سه متر جزء فضای مزبور محسوب نمی‌شود.

ماده ۲: سقف و بدنه و کف عمارات کارگاه باید با مصالحی ساخته و اندود شود که از نفوذ رطوبت به‌داخل کارگاه جلوگیری‌نماید و حتی‌الامکان مانع نفوذگرما و یا سرمای خارج گردد.

ماده ۳:کف عمارات کارگاه باید هموار و بدون حفره بوده و به نحوی مناسب مفروش شود که قابل شستشو باشد و تولید گرد و غبار نکند و موجب لغزیدن کاربران نگردد.

در مواردی که نوع کار اقتضای ریخته شدن آب را به کف کارگاه داشته باشد باید کف کارگاه دارای شیب متناسب و مجرای مخصوص برای خروج آب و جلوگیری از جمع شدن آب در کف کارگاه باشد.

ماده ۴: در محل‌هایی که مواد شیمیایی و سمی بکار می‌برند باید بدنه دیوار کارگاه تا یک متر و شصت سانتیمتر ارتفاع از کف زمین قابل شستشو باشد.

ماده ۵: در صورتی که در ساختمان کارگاه دهانه‌ها یا سوراخ‌هایی موجود باشد که احتمال سقوط اشخاص برود باید به‌وسیله نصب پوشش‌های فلزی محکم موجبات جلوگیری از سقوط اشخاص و رفع خطر بعمل آید.

ماده ۶: عرض پلکان عمومی کارگاه باید حداقل ۱۲۰ سانتیمتر و پاگردهای آن متناسب با عرض مزبور باشد. در مورد پلکان‌هایی که بیش از چهار پله دارد در طرف باز پلکان باید نرده محکم نصب شود و در مسیر پلکان نباید هیچگونه مانعی وجود داشته باشد.

ماده ۷: عمارات کارگاه باید به تناسب وسعت محل کار به اندازه کافی در و پنجره برای ورود نور و هوا داشته باشد.

ماده ۸:کارگاه‌هایی که وسایل کار و نوع محصول آن طوری است که بیشتر در معرض حریق واقع می‌شود حتی الامکان باید با مصالح نسوز ساخته شوند.

فصل دوم – روشنایی

ماده ۹: در هر کارگاه بایستی روشنایی کافی (طبیعی یا مصنوعی) متناسب با نوع کار و محل تامین شود. در صورتی که برای روشنایی از نور مصنوعی قوی استفاده شود باید برای ممانعت از ناراحتی‌چشم حبابهای مخصوصی نصب گردد.

فصل سوم – تهویه و حرارت

ماده ۱۰: محل کار در هر کارگاه باید بطوری تهویه شود که کارگران همیشه هوای سالم تنفس نمایند. در مورد محل‌های کار پوشیده مقدار حداقل هوای لازم برای هر کارگر بر حسب نوع کار در هر ساعت ۳۰ الی ۵۰ متر مکعب می‌باشد که می‌تواند طبیعی یا مصنوعی ایجاد گردد.

ماده ۱۱: در کارگاه‌هایی که دود و یا گاز و یا گرد و غبار و یا بخارهای مضر ایجاد می‌شود باید مواد مزبور با وسایل فنی موثر طوری از محل تولید به خارج کارگاه هدایت شود که مزاحمت و خطری برای کارگران ایجاد ننماید.

فصل چهارم – جلوگیری از آتش سوزی و مبارزه با حریق

ماده ۱۲: در هر سالن کار به تناسب تعداد کاربران باید درهای یک طرفه‌ای که به خارج باز شوند بنام درهای نجات وجود داشته باشد و درهای مزبور به راهروها و یا معابر خروجی ساختمان منتهی شوند.

ماده ۱۳: درهای خروجی نجات هیچوقت نباید از داخل قفل باشد و باید به‌وسیله علایم و یا چراغهای مخصوصی از داخل مشخص باشد.

ماده ۱۴: کلیه پلکان‌ها و پاگردها در ساختمان‌های بلندتر از دو طبقه (طبقه اول ۵ متر و سایر طبقات هر کدام ۴ متر محاسبه می‌شود) باید با مصالح ساختمانی نسوز ساخته شوند.

ماده ۱۵: در کارگاه‌هایی که بیشتر احتمال بروز حریق می‌رود باید وسایل مخصوص اعلام خطر (آژیر) بکار رود به‌طوری‌که در تمام محوطه کار اعلام خطر شنیده شود.

ماده ۱۶: مواد محترقه مورد نیاز بایستی در تانک‌ها و مخازنی که مقاوم در مقابل آتش باشند نگهداری شوند و این مخازن و تانک‌ها باید از محل کار مجزا و فاصله کافی داشته باشند.

ماده ۱۷: در نقاطی که مواد سریع الاحتراق یا سریع الاشتعال وجود دارد استعمال دخانیات و روشن کردن و حمل کبریت – فندک و امثال آنها باید ممنوع گردد.

ماده ۱۸: در موارد زیر تعبیه و نصب برق‌گیر الزامی است:

الف- ساختمان‌هایی که در آن مواد قابل احتراق تولید و یا ذخیره و انبار می‌شود.

ب- تانک‌ها و مخازنی که بنزین‌ونفت‌وروغن و یا موادقابل‌اشتعال‌دیگر درآنها نگهداری می‌شود.

ج – کوره‌های مرتفع و دوکش‌های بلند.

فصل پنجم – ماشین آلات، پوشش و حفاظ ماشین آلات

ماده ۱۹: کلیه قسمت‌های انتقال دهنده نیرو (ترانسمیسیون) از قبیل تسمه، فلکه، زنجیر و چرخ دنده و امثال آن و همچنین قسمت‌هایی از ماشین‌ها که امکان ایجاد سانحه برای کاربر داشته باشد باید دارای پوشش و یا حفاظ با استقامت کافی باشد.

ماده ۲۰: قبل از شروع به تعمیر و نظافت و روغنکاری ماشین‌ها باید از خاموش بودن دستگاه اطمینان حاصل شود.

تبصره – هنگام راه انداختن ماشین‌ها به منظور آزمایش یا پس ازتعمیر لازمست این‌کار با ابزار مطمئن به‌وسیله متخصصین‌فنی تحت‌نظر مدیر فنی و یا نماینده فنی ذی‌صلاحیت او انجام گیرد.

ماده ۲۱: در موقع تعمیر تانک‌ها و مخازن مواد خطرناک و قابل احتراق و اشتعال و انفجار از قبیل مخازن بنزین و نفت و روغن و غیره باید مخازن مذکور تخلیه و سپس به خوبی شستشو شود به‌طوری‌که هر گونه مواد زائد و خطرناک از جدار داخلی آن زائل گردد و برای آنکه گازهای موجوده احتمالی بکلی خارج شود باید دریچه‌های مخازن باز بوده و با وسایل لازم تهویه گردد. ضمناً بایستی تانک‌ها و مخازن مورد نظر حتماً به سیستم ارت مجهز گردد.

فصل ششم – وسایط الکتریکی

ماده ۲۲: وسایل و ادوات الکتریکی باید دارای حفاظ بوده و طوری ساخته و نصب و بکار برده شود که خطر برق زدگی و آتش سوزی وجود نداشته باشد.

ماده ۲۳: نصب و امتحان و یا تنظیم وسایل و ادوات الکتریکی باید فقط توسط اشخاصی که صلاحیت فنی آنها محرز باشد انجام گیرد و متخصص قبل از شروع بکار آنرا مورد آزمایش قرار دهد.

ماده ۲۴: برای جلوگیری از ازدیاد سیم‌های متحرک و آزاد لازمست به مقدار کافی پریز در محل‌های مناسب نصب‌گردد تا به‌سهولت بتوان از آنها استفاده نمود.

ماده ۲۵: پوشش‌ها و زره کابل‌های برق و لوله‌ها و بست‌ها و متعلقات و همچنین حفاظ‌ها و سایر قسمت‌های فلزی وسایل برق که مستقیماً تحت فشار برق نیستند برای جلوگیری از بروز خطرات احتمالی باید اتصال زمین موثری داشته باشند.

ماده ۲۶: سیم‌های اتصال زمین باید دارای ضخامت کافی و در نتیجه مقاومت کم باشند تا بتوانند با حداکثر جریان احتمالی که در اثر از بین رفتن و یا خراب شدن عایق بوجود آید استقامت داشته باشند. ضمناً باید در مدار جریان وسایل پیش‌بینی شود که در صورت پیدا شدن نقصی که‌موجب اتصال‌جریان برق به‌زمین گرددتمام مدار یا قسمت معیوب آنرا قطع‌کند.

ماده ۲۷: در نقاطی که احتمال صدمه به سیم‌های اتصال زمین می‌رود بایستی به‌وسیله مکانیکی آنها را محافظت نمود.

ماده ۲۸: در مورد دستگاه‌های الکتریکی متحرک که دارای قسمت‌های فلزی بدون عایق باشند اعم از اینکه با جریان متناوب کار کنند یا دائم باید احتیاطات زیر بعمل آید:

الف – بدنه‌های فلزی بدون عایق وسایل مزبور بایستی بطور اطمینان بخشی اتصال زمین داشته باشند مگر اینکه جریان دائم با فشار کمتر از ۲۵۰ ولت باشد.

ب – بکار بردن دستگاه‌های الکتریکی متحرک با ولتاژ بیش از ۲۵۰ ولت ممنوع است.

ج – در مواردی که بکار بردن سیم اتصال زمین موثر مقدور نباشد باید جریانی با ولتاژ کمتر بکار برده شود.

د – در محیط‌های آماده به اشتعال و همچنین در مجاورت مواد قابل اشتعال باید فقط از وسایل مخصوص الکتریکی متحرکی استفاده شود که از لحاظ عدم ایجاد اشتعال اطمینان بخش باشد.

ماده ۲۹: در مدت تعمیر شبکه برق باید آنرا به‌وسیله کلید از منبع جریان قطع و به زمین متصل نمود و در صورت لزوم بین سیم‌های شبکه نیز اتصال مستقیم برقرار کرد.

ماده ۳۰: در محیطی که خطوط تحت فشار برق وجود دارد تعمیر یا نصب ماشین آلات و دستگاه‌ها یا سیم‌کشی یا هرعمل دیگر که ممکن است ایجاد برق‌زدگی نماید اکیداً ممنوع و فقط پس از قطع جریان برق انجام آن مجاز خواهد بود.

ماده ۳۱: سیم‌ها و کابل‌های برق باید دارای روپوش عایق مناسب با فشار الکتریسیته و سایر شرایط موجوده (رطوبت و گرما – ضربه و ساییدگی و غیره) بوده و روی اصول فنی نصب و حتی الامکان در لوله و یا کانال قرار گرفته باشند.

ماده ۳۲: سیم‌های پل گردان – جراثقال و سایر سیم‌هایی را که نمی‌توان عایق نمود باید طوری در حفاظ قرار داد که از اتصال احتمالی جلوگیری شود.

ماده ۳۳: در کارگاه‌هایی که مواد منفجره و یا گازهای قابل احتراق و مواد قابل اشتعال تولید می‌شود بایستی اتصال‌های برقی به نحوی باشند که ایجاد جرقه ننماید و از موتورهایی که طبق اصول فنی برای این قبیل کارها ساخته شده استفاده شود.

ماده ۳۴: کلیه ماشین آلات و دستگاه‌هایی که احتمال تولید الکتریسیته ساکن دارد باید اتصال زمین موثر داشته باشند تا از تراکم بارهای الکتریسیته ساکن روی آنها جلوگیری شود.

ماده ۳۵: در محیطی که مواد قابل اشتعال و یا قابل انفجار (گازها – گرد و غبار و بخارات قابل انفجار و مایعات قابل اشتعال و غیره) وجود دارد علاوه بر اتصال زمین باید به وسایل مطمئن دیگری نیز از تراکم بارهای الکتریسیته ساکن جلوگیری نمود.

فصل هفتم – آب آشامیدنی

ماده ۳۶: در کلیه کارگاه‌ها کارفرما مکلف است آب آشامیدنی گوارا و سالم به مقدار کافی در مخازن سربسته و محفوظ که طبق اصول بهداشت ساخته و نگاهداری شود در دسترس کارگران بگذارد.

ماده ۳۷: بازدید دوره ای از مخازن و نمونه گیری دوره ای اجباری می باشد.

فصل هشتم – نظم و نظافت در کارگاه

ماده ۳۸: جارو و نظافت کردن تا جایی که امکان دارد باید در فواصل نوبت‌های کار انجام شده و به ترتیبی صورت گیرد که از انتشار گرد و غبار جلوگیری شود.

ماده ۳۹: تعداد کافی ظروف مخصوصی برای ریختن زباله به تفکیک موجود باشد. این ظروف باید قابل پاک کردن بوده و در شرایط مناسب بهداشتی نگهداری و گندزدایی شوند.

ماده ۴۰: فاضلاب و سایر فضولات باید به‌وسیله مجاری فاضلاب به چاه‌ها و یا حوضچه‌های تصفیه ریخته شود و این مجاری باید با مصالح غیر قابل نفوذ ساخته شده و قطر داخلی و شیب آنها طوری باشد که به سهولت فاضلاب را به چاه‌ها و یا حوضچه‌های تصفیه هدایت نماید. در محل‌هایی که شیب کافی وجود ندارد به وسایل مکانیکی بایستی این منظور تامین گردد.

ماده ۴۱: مواد اولیه و محصول کارگاه باید طوری در داخل انبارها و یا کارگاه گذارده شود که عبور و مرور کارگران و در صورت اقتضا وسایل نقلیه به راحتی ممکن باشد و ضمناً مواد مزبور باید طوری چیده شود که خطر سقوط و بروز سوانح وجود نداشته باشد.

ماده ۴۲: هر کارگاه باید دارای تعداد کافی روشویی یا شیر باشد روشویی‌ها باید طوری ساخته شود که طبق اصول بهداشتی قابل استفاده و قابل پاک کردن باشد. برای هر ۲۰ نفر حداقل باید یک روشویی وجود داشته باشد.

ماده۴۳: در کارگاه هایی که پوست بدن کاربران در معرض مواد سمی یا عفونی یا محرک یا مواد کثیف و گرد و غبار بوده و همچنین در کارگاه هایی که کاربران در گرمای زیاد کار می کنند حداقل یک دوش آب گرم و سرد تهیه نمایند و محل دوش ها باید با مراقبت کامل نظیف و گندزدایی شود.

ماده ۴۴: در هر کارگاه باید اطاقی با وسعت کافی و قفسه‌های انفرادی برای تعویض و گذاردن لباس شخصی کاربران اختصاص یابد. اطاق مزبور و قفسه‌های آن باید مرتباً تهویه و گندزدایی و پاکیزه شود.

فصل دهم – وسایل استحفاظی فردی

ماده ۴۵: حضور در کارگاه صرفاً با پوشیدن لباس کار امکان پذیر باشد.. لباس کار باید مناسب با نوع کار باشد و طوری تهیه شود که کارگر بتواند به راحتی وظائف خود را انجام دهد و موجب بروز سوانح نگردد.

ماده ۴۶: کاربرانی که با مواد شیمیایی کار می‌کنند باید علاوه بر لباس کار – بر حسب نوع کار وسایل استحفاظی لازم از قبیل پیش بند و کفش و دستکش مخصوص و عینک و غیره که آنان را از آسیب مواد مزبور مصون دارد، به همراه داشته باشند.

ماده ۴۷: کاربرانی که در مجاورت کوره‌های ذوب فلز و آهنگری کار می‌کنند باید لباس یا پیش بند نسوز و نقاب یا عینک کاربرانی که مستقیماً با مواد گداخته کار می‌کنند علاوه بر وسایل فوق دستکش و کفش نسوز به همراه داشته باشند.

ماده ۴۸: برای هر نوع کار در ارتفاعات مانند دیوارها و پایه‌های بلند و بطور کلی هر محلی که امکان تعبیه وسایل حفاظتی برای جلوگیری از سقوط کارگر مقدور نباشد باید به کاربران کمربند اطمینان داده شود.

ماده ۴۹: برای کاربرانی که موقع کار در معرض سقوط اجسام قرار دارند باید کفش حفاظتی و کلاه مخصوص حفاظتی از فلز و یا ماده سخت دیگری که قابل اطمینان باشد تهیه شود.

ماده ۵۰: مسئول کارگاه مکلف است مراقبت نماید کاربرانی که در نزدیکی قسمت‌های گردنده ماشین‌آلات مشغول کار می‌باشند. موهای خود را کوتاه نموده و یا به وسیله سربند نگهداری نمایند.

تبصره: کاربرانی که در مجاورت قسمت های گرداننده ماشین آلات مشغول به کارند بایستی دقت داشته باشند که ضمن رعایت نکات ایمنی قسمت های آزاد پوشش همچون آستین لباس کار در معرض چرخ دنده های متحرک قرار نگیرد.

ماده۵۱: در مواردی که نوع کار طوری است که خطراتی برای چشم کارگران وجود دارد از قبیل سمباده و جوشکاری و ماشین‌های تراش و نظائر آن مسئول کارگاه مکلف است عینک‌های مخصوص مناسب با کار در دسترس کاربران بگذارد.

ماده ۵۲: کاربرانی که با مصالح ساختمانی کار می‌کنند به همراه داشتن روپوش، کلاه ایمنی، کفش ایمنی، دستکش و ماسک حفاظتی الزامی است.

ماده ۵۳: کاربران که روی شبکه تحت فشار برق کار می‌کنند و در معرض خطر برق زدگی هستند علاوه بر ابزار مخصوص بایستی از دستکش و کفش و کلاه مخصوص عایق الکتریسیته اسفاده نمایند..

ماده ۵۴: در محیط‌های مرطوب و در مورد کارهایی که در آب انجام می‌شود بایستی به تناسب نوع کار کفش یا چکمه‌های لاستیکی و در صورت لزوم دستکش‌های غیر قابل نفوذ استفاده گردد.

ماده ۵۵: کاربرانی که با اشیاء و مواد برنده (از قبیل اوراق فلزی) کار می‌کنند باید از دستکش‌های متناسب با نوع کار خود استفاده نمایند)

ماده ۵۶: مسئول کارگاه مکلف است به‌وسیله مسئولین فنی خود کلیه وسایل استحفاظی را مرتباً بازرسی و در صورت لزوم تعمیر و یا تعویض نماید تا پیوسته وسایل مزبور برای تامین حفاظت کاربران آماده باشد.

فصل یازدهم – کمک‌های اولیه

ماده ۵۷: در کلیه کارگاه‌ها لوازم کمک‌های اولیه متناسب با تعداد کاربران در نقاطی که دسترسی فوری برای آنها میسر باشد ایجاد شود، و مسئول مربوطه بازرسی دوره‌ای جهت کنترل تاریخ مصرف و محتوای جعبه در زمان‌های مناسب انجام شود.حتی المکان مسئولان کارگاه‌ها ملزم به گذراندن دوره‌های کمک‌های اولیه شوند.

ماده ۵۸: کارفرما موظف است آمار بیماران و حادثه دیدگان خود را در آخر هر ماه به ادارات کار محل ارسال دارد.

این آیین‌نامه مشتمل بر ۵۸ ماده و ۲ تبصره به استناد ماده ۴۷ قانون کار تدوین و در یازدهمین جلسه شورایعالی حفاظت فنی مورخ به تصویب نهایی رسیده و قابل اجرا است.